

VÄRNLUND, RUDOLF

Den underbara resan : pjäs i 1 akt

1934

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
  - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
  - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
  - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

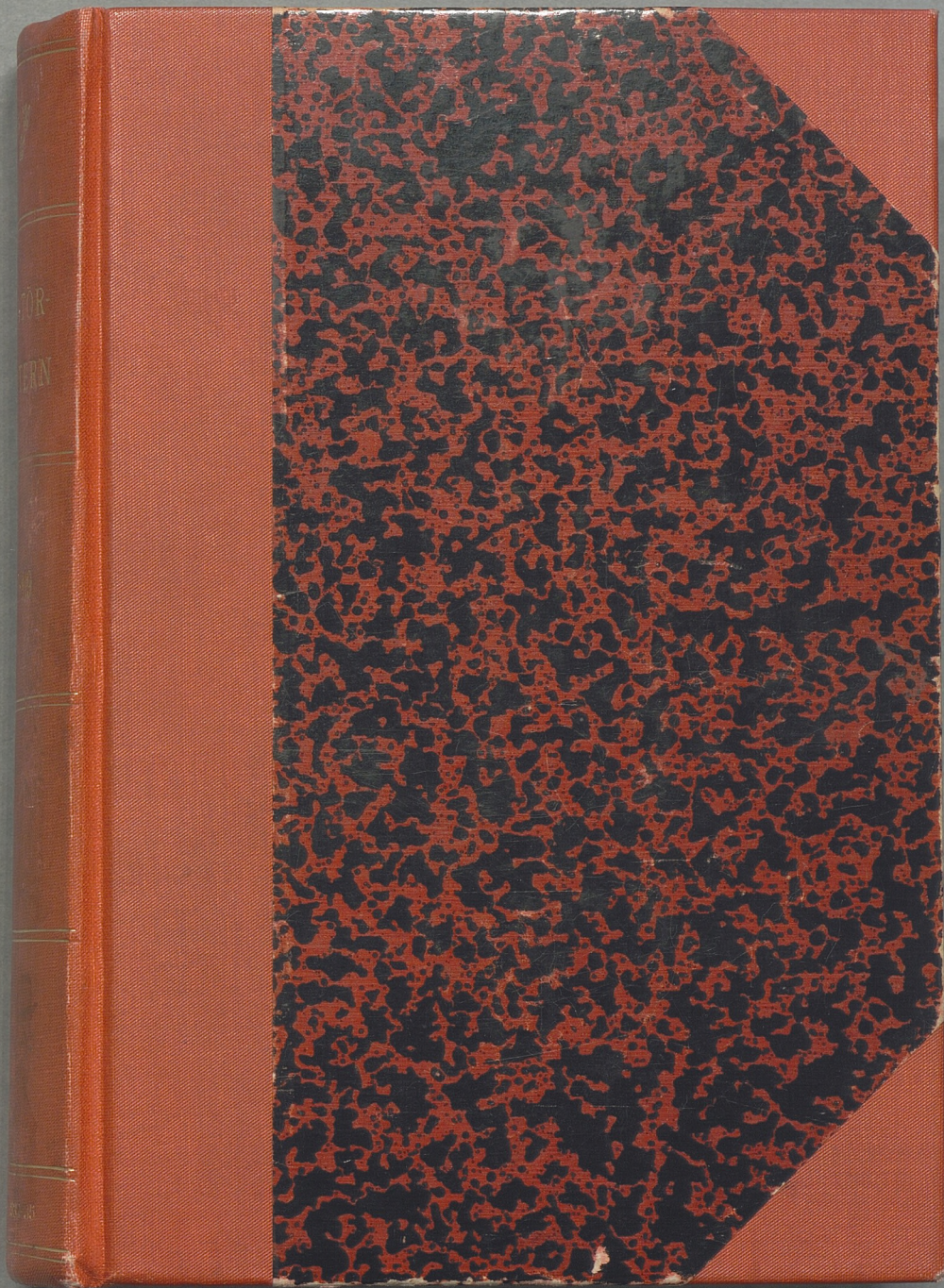
Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

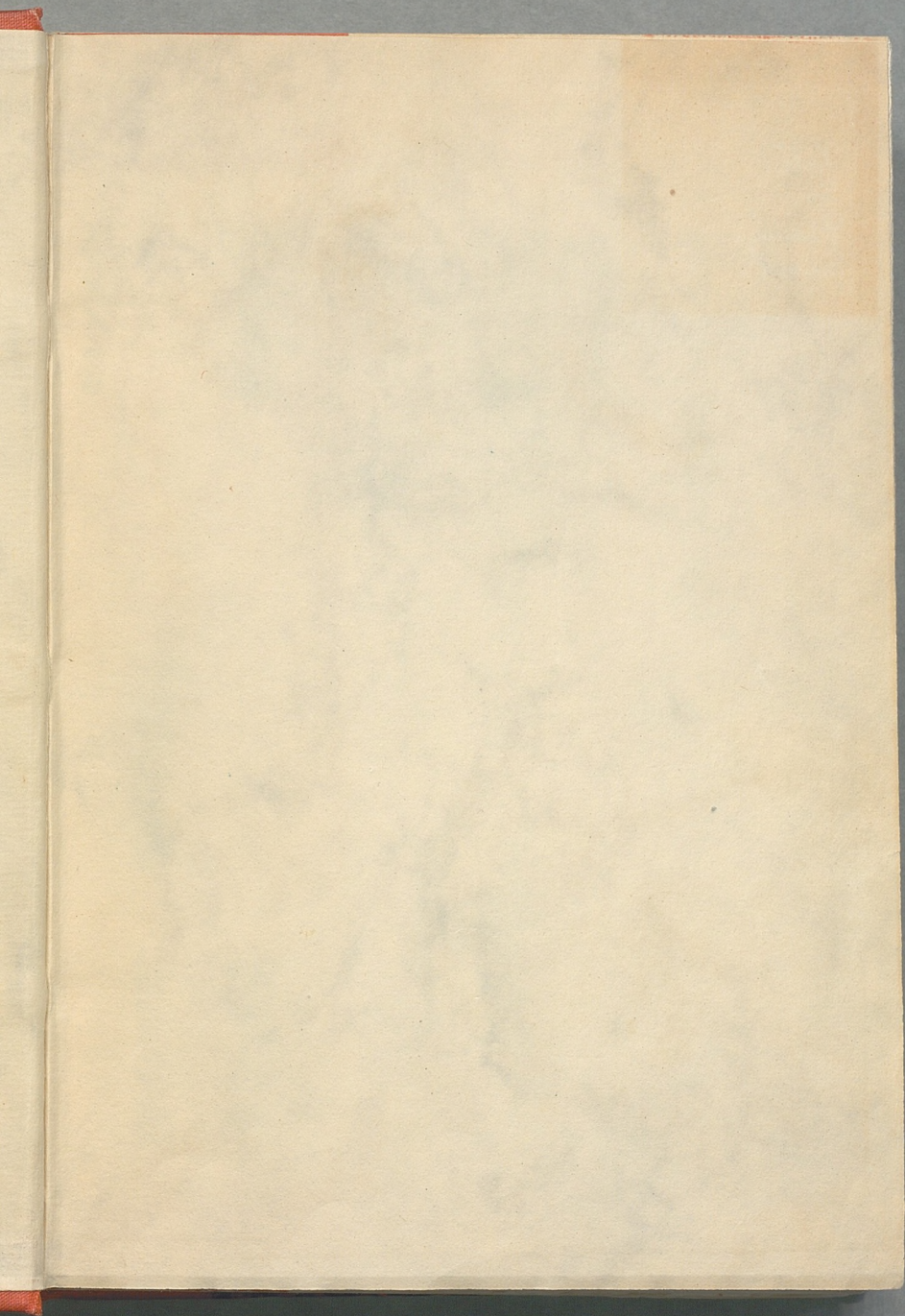
Vitt.

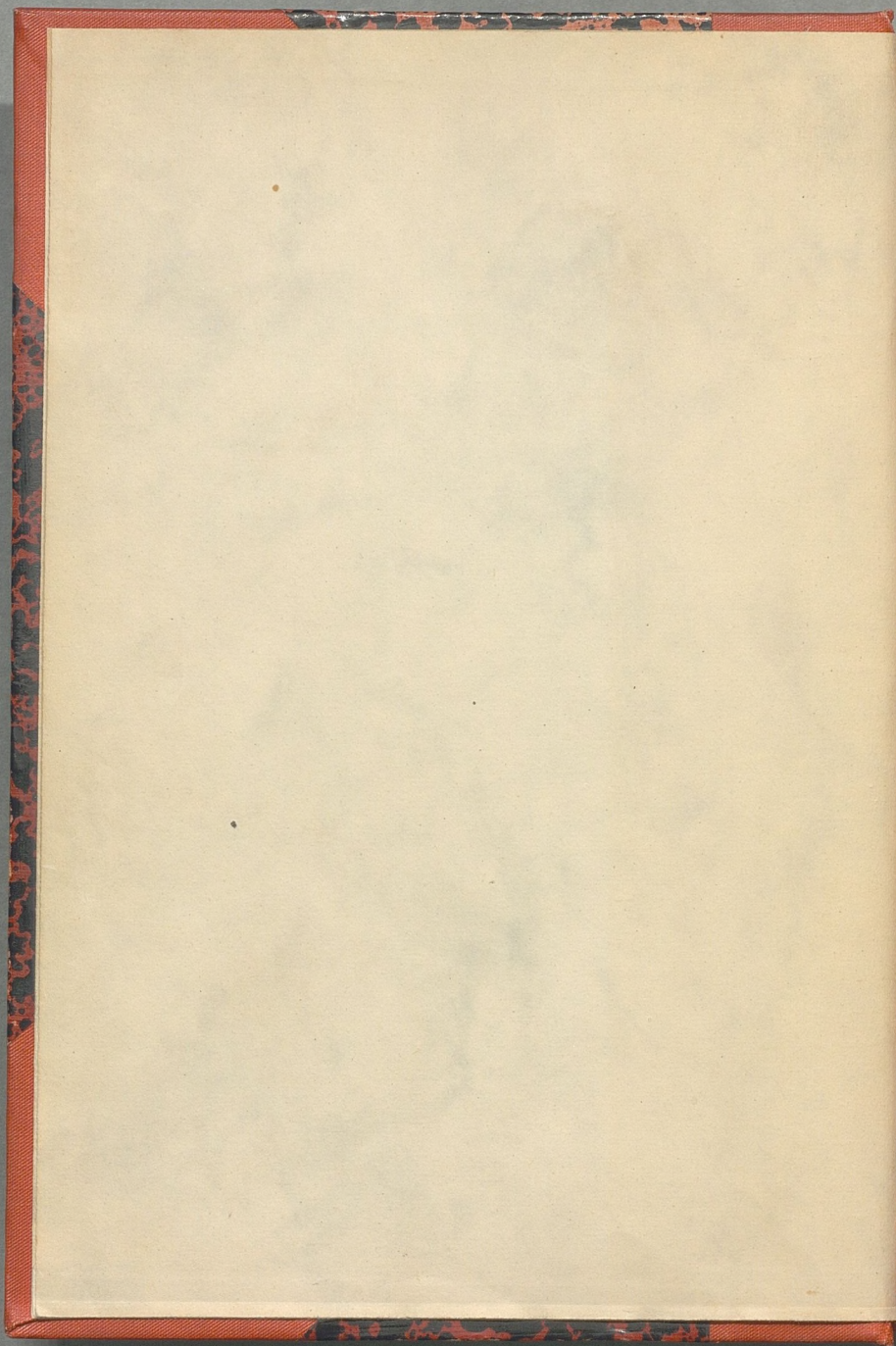
Sv.

Gram.

Saml.

O. GEMICKE
BOKBINDARE
STOCKHOLM

AMATÖR-
TEATERN

77

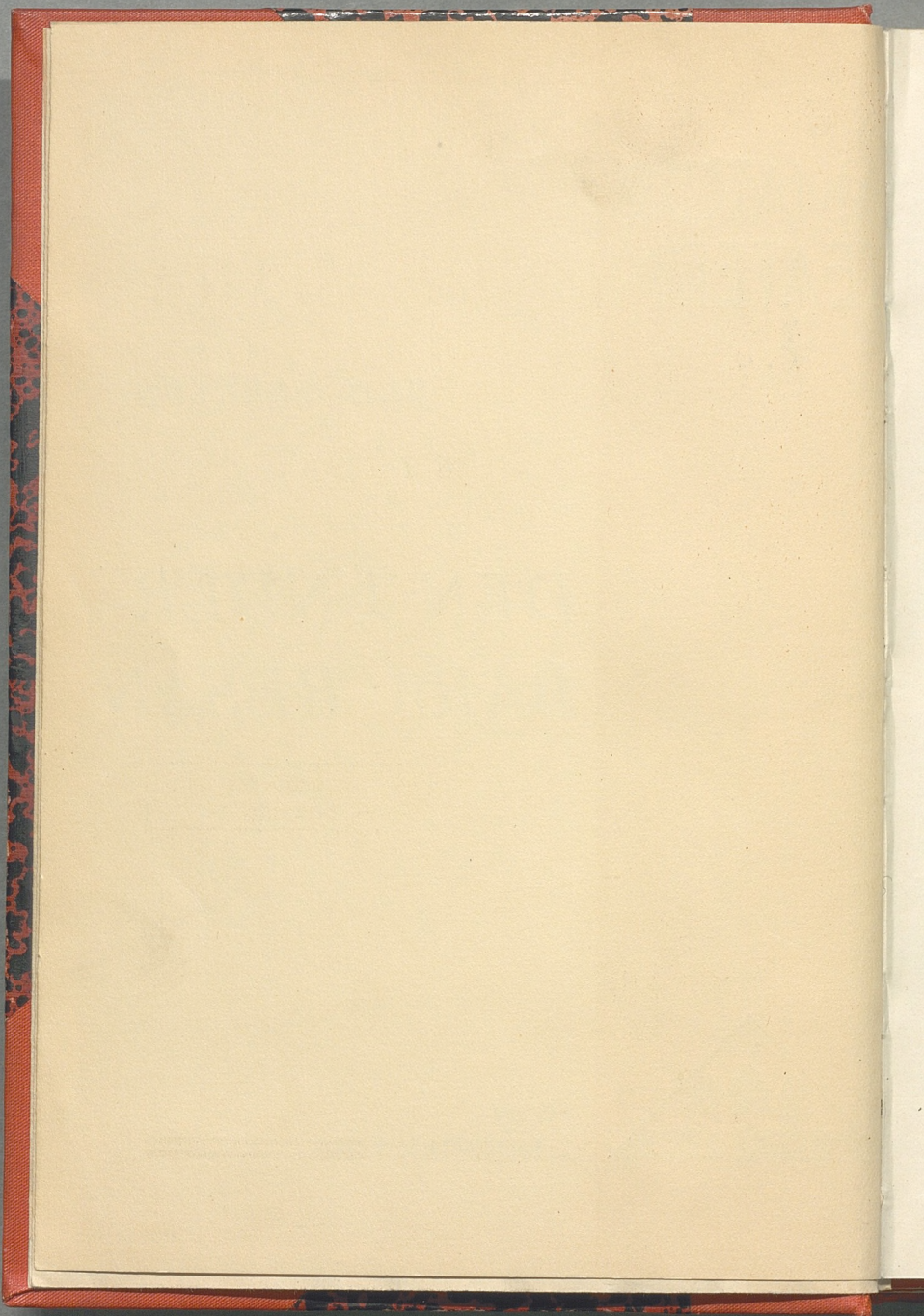
Witt. S. v.
Dram.
Saml.
o

RUD. VÄRNLUND

*DEN UNDER-
BARA RESAN*

Förlag:
LINDARNA, Falun.

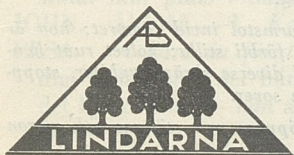
DEN UNDERBARA RESAN

PJÄS I 1 AKT

AV

RUD. VÄRNLUND.

Om uppföranderätt se om-
slagets baksida.

Förlag:

LINDARNA, Falun.

PERSONER:

Fru Melin — omkring sextio år. Hon är lam i benen, men har benägenhet för att göra nervösa rörelser med händerna; hon har ett magert ansikte, vars asketiska uttryck understrykes av ett grått, stramt uppkammat hår.

Elsa Melin — omkring trettio år, omodärn klädsel, kantigt sätt och sträv i rösten.

John Melin — mellan tjugo och tjugofem år, vek och ännu utan stadga.

Frans Melin — lite äldre än John, en utbildad gr-mängtyp, med en sådans sätt att klä och föra sig, överdådig och snabb i rörelserna, tycks gripas av sina egna fantasier och verkar då drömmare; mot modern uppträder han med äkta ömhet.

Fru Lundberg — äldre, rätt slarvigt klädd, döljer elakhet under en mask av deltagande.

Grannar — skilda typer.

Två civila polismän.

Handlingen försiggår i en storstad; nutid.

Scenen föreställer ett rum i familjen Melins hem, en enkel lägenhet om rum och kök. Till höger: ingång till köket, i fonden: dörr till tamburen, till vänster: fönster. Fattig möblering.

Fru Melin sitter i en karmstol invid fönstret: hon är lam i benen, vilka alltid förbli stilla; golvet runt hennes plats är bestrött med diverse skräp, tygbitar, stoppgarn, tidningar etc. Hon sover.

Man hör tamburdörren öppnas och stängas och någon röra sig ute i tamburen.

ELSA — *kommer tyst ut från köket, går med försiktiga steg bort till tamburdörren, som öppnas något oförsiktigt.*

JOHN — *brådskande in; häpen. Vad sjuutton nu? Är du hemma, Elsa?*

ELSA — *sätter fingret till munnen. Tss, Jonne. Med en gest åt modren. Hon sover.*

JOHN. Jag ska inte störa. Ska strax ut igen.

ELSA. Jag vill tala med dig innan du går. Sätt dig här ett slag. *De sätta sig: samtalet föres i något dämpad ton.*

JOHN. Men jag har bråttom.

ELSA — *i myndig ton. Det kan inte hjälpas!*

JOHN — *svagt misslynt. Men varför är du ledig vid den här tiden, Elsa? Affären brukar ju inte stänga förrän sju.*

ELSA. Det beror på. *Hejdar sig och frågar lite bryskt. Har du anmält dig till den där Argentinaresan, som du tänkte?*

JOHN. Javisst. Och jag kommer säkert med också.

ELSA. Då måste du ta tillbaka ansökan!

JOHN. Nej, nej? Hur kan du —

ELSA. Seså, se inte ut som om du fått ett slag på nosen.

JOHN — *gällt, häftigt. Men vad menar du? Varför skulle jag ta tillbaks —*

ELSA — *med en blick på modern. Tss! — Därför att jag slutat min plats i dag! Jag har fått sparken!*

JOHN. Åhåååå —! *Kort paus.*

ELSA — *vekare än förut, samtidigt upprörd. Jag är väldig-digt ledsen för det här, John, det begriper du nog! Men det hjälps inte — nån av oss måste ju jobba, — för mammas skull.*

JOHN. Och så lassar du alltihop på mig! Varför har du fått sparken?

ELSA — *hårdare igen. Därför att jag opponerade mig mot att ett par av de andra flickorna i affären blev orättvist behandlade.*

JOHN. Varför ska du alltid bråka då? Är det nån mening —? I den förra affären, Stora Varuhuset, var det likadant!

Bara bråk för andra's skull!

ELSA. Det skulle vara lumpet att inte ta andra i försvar när de själva är så försagda! Jag *kan* inte tåla orättvisor och elakhet, jag kan inte tåla när jag ser sånt!

JOHN — *bittert och elakt*. Men du kan låta mig lida för det!

ELSA. Åh John! *Stramar upp sig*. Ja, hur som helst: nu är det gjort i alla fall! och vi måste ta't som det är! Jag får ge mig ut att söka en ny plats i morgon.

JOHN. I de här tiderna?

ELSA. Det blir svårt, det vet jag! Men just därför får du inte ta den där platsen i Argentina, du måste stanna hemma och hjälpa till. Lova att du tar tillbaks din anmälan!

JOHN. Det gör jag inte!

ELSA. John då!

JOHN — *allt häftigare*. Jag gör'et inte! Jag gör'et inte! Det här är min enda chans att slå mig fram, jag har väntat på den i flera år, jag kan inte avstå från den! Och hur har jag inte arbetat för den! Vet du inte det, du?

ELSA. Åh, jag vet, jag vet.

JOHN. Jag har läst språk och studerat telefoni tills det gått runt i skallen på mig! Jag har inte unnat mig en timmes ledighet på ett helt år för att kunna ta den chansen! Och nu skulle jag avstå från den! Nej, nej, nej!

ELSA — *trevande*. Vi kommer inte att kunna klara oss härhemma — utan dig.

JOHN — *pressat*. Det — det ger jag — sjutton i!

ELSA. Pojke!

JOHN. Pojka mig hit och pojka mig dit! Du har ingen rätt att ta dig sån där ton för att du är några år äldre än mig!

ELSA. Du talar lika ansvarslost som en barnunge fast du är nitton år!

JOHN. Men jag menar vad jag säger! *Med låg, hetsig röst*. Ja du, om jag också inte fått vara med om telefonbygget i Argentina så skulle jag gett mig iväg, hör du! *Allt lidelsefullare och klarare*. Jag vill bort härifrån,

förstår du, jag kvävs här hemma! Varenda gång jag kommer in i den här avskyvärda hyreskasärnen, som stinker av vitkål, sill och lök och instängdhet, så är det som om jag stiger in i ett rusligt fängelse! Nej, något värre, något outsägligt vidrigt! Alla sladderkärringarna som står och hänger i trapporna — ungarna som skriker fräckheter efter en — gubbarna som kommer hem fulla och skrålar så hela kåken darrar — och så jäntorna som vareviga kväll står och pussar sina pojkar nere i porten — och — o gud, så jag avskyr alltsammans! Det äcklar mig! Det känns som om det skulle dra ner mig i ett stinkande träsk! *Ser bort på modern.* Och så mamma i sin stol, mamma som bara gnäller och klagar.

ELSA — *avbryter tillrättavisande.* Mamma är sjuklig, John!

JOHN. Sjuklig ja! Men därför behöver hon väl inte förbittra livet för andra heller! Om hon bara lämnade en i fred en enda minut, om hon bara ville förstå att en annan också är en mänska, som behöver vara för sig själv! Men sitter jag i köket så tjatar hon i ett: »Vad gör du nu då, John?» »Läser du?» »Vill du inte komma hit ett tag?» Och går man in till henne så kan hon inte hålla mun en minut, då heller! — om hon inte sover. Och så den där eviga visan om Frasse! »Jag undrar var Frasse är nu» — »när Frasse var liten» — »när Frasse gav sig iväg» — och så vidare! Man kan bli galen! Jag hatar Frasse!

ELSA. Frasse är en slarver. Men just därför måste vi två vara vänliga mot henne, John! Och glöm inte att hon arbetade alldeles ensam för oss hela vår barndom!

JOHN. Därför ska vi — kvävas nu!

ELSA. Därför har vi nu ansvar gentemot henne!

JOHN. För att hon fött en och klätt en när man var liten tycker hon sig ha rätt över en i hela ens liv! Det är därför hon inte törs låta en vara i fred! Hon är rädd att man ska bli självständig!

ELSA. Men John då! Är du galen?

JOHN. Nej, jag är bara färdig med alltihop! Jag vill bli fri! Jag vill bort, ut i världen —

ELSA — *hånfullt och hårt.* Precis som Frasse, den odågan!

Tänker du gå samma väg?

JOHN. Nej! Men jag *kan* inte stanna här! *Samlar sig till lugn.* Var inte ond på mig, Elsa! Tro mig: jag känner att det går åt skogen för mig som det nu är, jag tappar lusten för allting, och vill bara ut till kaféer och busliv jämt! När jag tänker på vår instängda, ruffiga lägenhet så kryper det i mig.

ELSA. Det kommer någon.

JOHN. Vet du: jag kan slå vad om att det är den där avskvärda Lundbergskan som ska in och snattra med mamma igen. Kom går vi in i köket. Jag behöver en matbit. Och för resten så vill jag inte träffa den där ragatan. *De gå till höger. En knackning.*

FRU MELIN — *vaknar.* Stig in. *Fru Lundberg kommr in.* Åh, är det ni fru Lundberg! Så *rysligt* snällt av er att titta in till en ann stackare! Tack, tack.

FRU LUNDBERG. Kära hjärtanes fru Melin, inte är det nått att tacka för, inte!

FRU MELIN. Jo, jo, jag försäkrar —

FRU LUNDBERG. Nej, nej tro mig — det är helt och hållet ett nöje! *Efter en knapp paus.* Och för resten: när man vet att det sitter en mänska så alldeles ensam, så hjälplös som fru Melin med sitt lama ben, då är det helt enkelt en mänsklig plikt.

FRU MELIN — *avbryter med gällt klagande röst.* Ack ja, om alla människor ville se sin plikt, ja! Hur enkelt och vackert skulle inte allt bli då! *Skiftar snabbt.* Men så sitt då, fru Lndberg, sitt! Skjut bara undan stoppkorgen och strumporna där. Ack ja, man måste ju göra den nytta man kan fast man sitter som ett hjälplöst vrak.

FRU LUNDBERG. Ni är verkligen *oerhört* duktig fru —

FRU MELIN — *pratar, liksom utan att höra.* Men så blir det så här också! Skräpet växer en över knäna! Soporna samlas i vråna! Herre gud, hur annorlunda såg inte allt ut när jag var på benen!

FRU LUNDBERG. Det är sant — då var det en fröjd att titta hit in på en kopp kaffe.

FRU MELIN. Jag arbetade som en slav från bitti till sent i tvättstugan. Och ändå var här så skurat och putsat att det sken om'et!

FRU LUNDBERG. Det vet vi, fru Melin, varenda mänska som känner er vet hur ni gnott och stått i under alla era dar! Men så har ni fått betalt också.

FRU MELIN — *nästan förorättat gällt*. Betalt! Jag?

FRU LUNDBERG. Har ni inte fått välartade och duktiga barn som gör er heder? Annat är det med mig stackare som hela mitt liv bara fått dras med en sjuklig och oduglig karl.

FRU MELIN — *lika självupptaget*. Jag säger inge ont om mina barn, inte — det gör jag inte —

FRU LUNDBERG. Kära hjärtanes då, vem har sagt någe sånt om —

FRU MELIN. De är duktiga och *ambisösa*, som aldrig det. Tänk bara: John som inte är mer än nitton år talar redan utrikiska! Ja, kan ni tänka er det —

FRU LUNDBERG. Och Elsa sen! Vilken förständig flicka! Aldrig ute och flänger på dansbanorna, aldrig står hon och tjalar nere i porten med pojkar.

FRU MELIN. Men här får jag ändå sitta alldeles ensam hela kvällarna! Så fort de kommer hem ska de ut igen. På möten eller föreläsningar eller allt möjligt! Och ska de inte ut ska de hänga näsan över böcker och tidningar. *I nervös iver*. Nej, jag säger inge ont om barnen inte, det vet ni, fru Lundberg, men till *er* som känner mig och inte talar med andra om 'et kan jag förtro mig, inte sant? Allting är inte som det ser ut, inte!

FRU LUNDBERG — *med hycklat intresse*. Vad säger ni, fru Melin — inte som det ser ut?

FRU MELIN — *först suckande, sedan med lång förtrolighet*. O nej då! Ser ni — barnen tycker inte om mig!

FRU LUNDBERG. O gud, sin egen mor!

FRU MELIN — *höjer genast rösten*. De är kalla mot mig! Aldrig får jag höra ett vänligt ord, aldrig känna en smekning! De är bara upptagna av sig själva och sitt! Och de vill ge sig i väg från mig!

FRU LUNDBERG. Nej, nej, det är inte möjligt.

FRU MELIN. De vill ge sig iväg! Jag vet det! Jag känner det! De vill ge sig iväg. *Efter utbrottet drar hon en suck, sedan med ett mera äkta tonfall som i det följande klingar av saknad eller blir drömmande.* Ack, om bara Frans vore hemma!

FRU LUNDBERG. Frans ja! Har ni fortfarande inte hört någe från honom?

FRU MELIN. Nej, men han kommer! Åh, jag *vet* att han kommer! När han har *lyckats*, när han kan visa alla människor att han *lyckats*, då, fru Lundberg.

FRU LUNDBERG. Det är verkligen storslaget av er att tro så väl om er äldsta son, fru Melin! Och det säger jag också alltid när folk pratar —.

FRU MELIN — *med ett ryck av gällhet igen.* Folk pratar smörja om Frans, det vet jag! Man har alltid slagit ner på honom för att han inte haft arbete, man har kallat honom en odåga, en lätting, och allt möjligt fult! Men det är lögn, alltsammans är lögn! *Drömmande igen.* Jag som känner Frans, jag vet att han aldrig var nån slapp odåga. Det var bara någe *särskilt* med honom, ser ni, han var en drömmare, och kände på sig att han skulle bli någe mera än en vanlig simpel arbetare, som oss andra.

FRU LUNDBERG — *krystat, uppmuntrande.* Ja? Jo? Någe särskilt? — Det är så med somliga.

FRU MELIN. Ni skulle bara veta! Redan när han var liten — sju och åtta år — kom han ofta till mig och sa: »när jag blir stor, mamma, ska vi inte vara fattiga längre, jag ska köpa en fin stol som du ska sitta i hela dagarna och inte behöva göra ett dugg!» Han var så kelig och öm mot mig, han ville jag skulle ha det så skönt! »Jaha» sa jag, »men hur ska vi bära oss åt att få det så bra, då?» »Åhå», sa han då, »det ska du nog få se, jag reser bort och hittar en väldig skatt».

FRU LUNDBERG — *med undertryckt skadeglädje.* Och så reste han bort, ja!

FRU MELIN. Och reste han, ja! Men han kommer tillbaks, han kommer tillbaks! *John och Elsa slamra i köket.*

FRU LUNDBERG — *efter en sekunds paus.* Vad var det?
Nån kom visst!

FRU MELIN. Det var väl bara John. Klockan är ju över fem.

FRU LUNDBERG. Men jag tyckte det lät som flera — och så tror jag bestämt det kom från köket.

FRU MELIN. John! John! Är det du?

JOHN — *med ropande ton.* Javisst, mamma! God afton!

FRU MELIN — *också i ropande ton.* Men vem drar du med dig i köket? Vem —

ELSA — *avbryter vardagligt, och visar sig i dörren.* Det är ju bara jag, mamma! Vem trodde du det var? John brukar väl aldrig — *hycklande vänligt.* Nej, se god afton, fru Lundberg — det var länge sen! Vi såg just genom fönstret er man gå in genom porten.

FRU LUNDBERG — *reser sig bestört.* Min man! Kors! är han —? Ja adjö då, fru Melin — då måste jag iväg! Adjö fröken! Adjö John! — *Rusar på dörren, kort paus, så brister Elsa i skratt.*

FRU MELIN — *vasst.* Vad skrattar du åt?

ELSA. Hennes brådska! Inte kom hennes man, inte!

FRU MELIN. Hur kunde du understå dig att ljuga så, och lura bort min väninna?

ELSA. Din väninna, den där —.

FRU MELIN. Den enda mänska som bryr sig om mig, så jag inte sitter och leds ihjäl!

ELSA. Akta dig för henne, mamma! Hon springer bara kring och hycklar deltagande med alla, för att få tag i folks svagheter och sprida ut dem!

FRU MELIN. Din elaking! *En aning hårdare i tonen.*

Varför är du förresten hemma så här dags?

ELSA — *tveksamt.* Jag — har slutat —.

FRU MELIN. Slutat?

ELSA — *desperat.* Näja! Fått sparken!

FRU MELIN. Har du bråkat nu igen?

ELSA — *resignerat; gör min av att gå ut.* Ja, men det tjänar ingenting till att tala om.

FRU MELIN. Nej, stanna här, spring inte, säger jag!

ELSA. Men herre gud, jag ska bara gå efter borsten och sop-skyffeln och sopa upp lite kring dig. Här ser ju ut —.

FRU MELIN — *allt mera uppskruvat*. Låt'et vara! Låt'et vara! Soporna kan gärna växa mig över huvudet, vad bryr ni er om det, ni? Har ni nånsin brytt er om ifall jag lever eller dör här i lorten och ensamheten? Har ni —?

JOHN — *har kommit fram i dörren och avbryter pinad*. Men sluta nån gång med ditt tjat, mamma! Det gör mig galen!

FRU MELIN. Vad säger du, slyngel, får jag nu inte säga ett knyst i mitt eget hem, en gång? Ni kör bort den enda mänska som visat mig en smula deltagande, ni nekar mig att öppna munnen, helst ville ni väl att jag blev stum som en fisk och blind som en mullvad. Elsa! Vad tänker du vi ska leva av medan du går arbetslös?

ELSA. Åh, det klarar sig väl på något sätt, antar jag. Jonne tjänar ju inte så litet.

JOHN — *häftigt*. Jag ger mig iväg, har jag sagt!

ELSA. Det gör du *inte*!

FRU MELIN. Vad är det jag hör? Tänker du ge dig —?

ELSA. Seså mamma, ta't lugnt nu! Jonne *säger* bara så där! *Tillägger undertryckt upprörd*. Fast gud ska veta att jag skulle förstå om han reste.

FRU MELIN. Jag väntade det; ja, det fattades bara det! Ge er iväg ni, res båda två, lämna mig att sitta här och svälta ihjäl ni, jag tänker inte hindra er! *Brister ut själv-upptaget klagande*. O gud, vad har jag då fått för hela mitt strävsamma liv? Bara fattigdom, elände, sjukdom och ensamhet! Sen jag kämpat och arbetat i alla år för andra och offrat allt för dem, bryr sig ingen, ingen om mig — ingen, ingen utom den som är borta.

JOHN — *skrattar till bittert*. Frans!

FRU MELIN. Frans ja! Han kommer en dag, var säker på det. *Med religiös trovissitet*. Och när han gör det då — då är det slut på alla mina bekymmer!

ELSA — *i vardaglig ton*. Det räcker att du underhåller de naiva mänskorna i huset med den där proletärdrömmen

om miljonerna. För oss som känner Frasse behöver du inte fantisera.

FRU MELIN. Känner honom?! Han är bättre än er båda två tillsammans!

ELSA — *behåller sin lugna ton, verkar ändå skoningslöst hård.* Om vi för en gångs skull skulle tala allvar om Frasse, så var han ett ryggradslöst kräk. Snäll kanske, för all del, men utan karaktär! Och du gjorde sannerligen allt för att fördärva honom med ditt sentimentala pjoller.

FRU MELIN. Tig, tig, du går för långt!

ELSA. Jag går längre! Du inbillade honom att han var för fin och vek för vanligt grovarbete! Och så gav du'n pengar — av våra förtjänster — för att han skulle kunna springa på krogen, och spela kort, och svänga sig bland dansbanecharmörer! Om han stannat här så vete sjutton om det dröjt så länge innan han kommit i kontakt med polisen också! *Då fru Melin ger upp ett flämtande rop.* Ja, det är hårt nog med verkligheten! Men den är bättre än några lögnförgyllda drömbilder! *Kort paus.*

FRU MELIN. Så du måtte hata Frans, eftersom du kan be-ljuga honom så gräsligt!

ELSA — *hjälpöst.* Men herre gud då mamma!

Man hör »Kväsarvalsens» visslas, närmare och närmare, varunder de tre människorna tiga och se nästan skrämt mot köket.

FRU MELIN — *skriker slutligen till.* Det är han! Det är han!

ELSA — *litet osäkert.* Dumheter, mamma! Det finns väl fler än han som visslar den där busbiten.

FRU MELIN. Det är han! Det är Frans! Jag känner det.

ELSA. Gå ut och se efter vem som visslar därute, Jonne.

I detsamma stiger Frans Melin in. Oh!!!

FRU MELIN — *med av jubel skälvande röst.* Fra-a-a-nns!

Är det du?

FRANS. Det kan ni slå er i backen på allihop: Frasse Melin och ingen annan! Hej svejs i lingonskogen!

FRU MELIN. O Frans, min gosse, du kom äntligen —

FRANS. Det var väl klart! Trodde du någe annat, va?

FRU MELIN. Nej, nej, men.

FRANS. Och inte ska du sätta dig och lipa för'et, inte! Seså stomman lilla. *Går fram till henne, lite ömt.*

FRU MELIN. Ack nej, jag är ju bara så glad, Frans, så gränslöst glad, för att du kommit! Du skulle bara veta hur jag väntat! Och hur ledsamt allt varit! Så — får jag se på dig riktigt, min pojke? Du har ju lagt ut! Du ser kry ut! O, *hur* har du levt hela den här tiden!?

FRANS. Ibland oppe, ibland nere! Men nu är det oppe! Och hädanefter ska allting bli *annorlunda*, stomman, allting begriper du. Det ska bli rusch och kläm hela dan, förstår du —. Nej, nu måste jag hälsa på broderskapet och — *Drar andan, med halvt affekterad häpnad.* Det var som tusan, jag tror lille-bror blivit store-bror, mens man varit borta!

JOHN — *buttert.* Man behöver väl inte stanna i växten för att du inte är hemma, heller!

FRANS — *beskyddande och överlägset.* Nä, för all del, din tjurskalle! Men hör du, du, vad ska vi göra åt Elsa egentligen? Hon har ju blivit ännu tanigare och gråare än förr.

ELSA — *fränt.* Bry dig inte om mig, du, jag klarar mig nog!

FRANS. Men vad säger din grabb då, det skulle jag allt vilja veta. Tycker han inte du skulle spackla upp dig lite åtminstone, vad?

JOHN — *skrattar till.* Inte har Elsa nån grabb, inte!

FRANS — *stämmer in i skrattet.* Äsch då, ni är er lika hela bunten. Det har stått stilla i ankdammen, mens en annan varit ute i världen och levt om! Fy tusan, ni behöver ryckas upp människor! Se på mig bara —.

ELSA — *avbryter allvarligt, en smula skarpt.* Vad mena' du med att allt skulle bli annorlunda nu?

FRANS — *börjar bli mer affekterad.* Sprick inte bara, det kommer, det kommer! Håll i er och dra andan! — Frasse Melin är *rik*, begriper ni!

FRU MELIN. Jag visste det, Frans! Hörde du, Elsa? Vad är det jag sagt?

ELSA. Äh, var inte dum nu!

FRANS. Va? Dum? Tror du't inte?

ELSA. Har du sett mig flyga?

FRANS. Håll i dig igen och spänn upp korppluggarna, så ska du få se en långschal! *Visar en stor sedel; kort paus.*

Nå, va' ger'n för den, va'? *De andra ropa till, liksom flämtande: o! o! Och den här, va'?*

JOHN. Två!!

FRANS. Tre! *Visar upp flera.* Och fyra — Och fem — Och sex!

FRU MELIN. O gud! Frans, min gosse! Du har lyckats, som jag sa! Äntligen!

ELSA — *alltjämt misstroget.* Och det är ditt allt det där?

FRANS. Äsch, det är väl ingenting, det där! Lite fickpengar! Jag visa't bara för att ni tvivla så förbaskat! *Lite stramare och med näiv triumf.* Ja, tror ni inte jag visste vad ni sa bakom ryggen på mig förr i tiden, va? »Den där Frasse, det är en riktig odugling», sa ni. »Han kommer aldrig att bli nått, det går nog åt pipan för'n», sa ni. Men den som hade sina planer, det var Frasse det, fast han knep käft och inte andades så mycket som »bä»! Min tid kommer nog, tänkte han. Och därför rörde det'en inte i ryggen när folk såge'n över aexln.

FRU MELIN — *med iver och rörelse.* Men jag trodde på dig, Frans!

FRANS — *rörd också.* Du ja, morsan —

FRU MELIN. Och om du visste hur jag led när folk såg snett på dig och spådde olycka!

FRANS. Men så ska gumman få sin belöning också! Säg hör du du, vad vill du helst av allt?

FRU MELIN. Ha dig hos mig, min gosse!

FRANS. Men sen då? Nu är det ju slut på alla bekymmer och allt elände, man spottar åt allt som varit och börjar på ny kula! Vi köper oss en kåk i diplomatstan — tolv rum och kök och badrum och allt sånt! Och du ska ha pigor som passar upp — och egen bil att åka uti — och mandrom ska gå i frack till Grand och dansa! Ja, och så ska vi svänga oss i societeten förstäss. *En ringning.*

Öppna du Elsa, och är det från slaktarns så har jag betalt grejorna! Vi ska ha fest i kväll förstår ni! Jag mötte Lundbergskan i porten och sa åt'na att skramla hop det gamla gänget i huset.

ELSA. Du kunde inte vara ensam med oss ens den första dan.

FRU MELIN. Seså gå nu, Elsa. Frans vet nog vad jag önskar och tycker om!

ELSA — *går, fast med inre protest.*

FRANS. Och du Jonne, dra in den stora väskan jag ställde i tamburen. Det finns dricka i den — klackarna ska i taket! *Visslar uppsluppet några takter ur Kväsarvalen medan John släpar in väskan.*

JOHN. Här har du'n!

FRANS. Tack ska du ha, grabb. Nu ska du få se på finfina grunkor. *Han börjar ta upp väskan.*

JOHN — *med plötsligt spänd ton.* Frasse! Berätta var du varit — och var du fått alla pengarna från!

FRU MELIN. Ja, berätta Frans!

FRANS — *affekterat nonchalant.* Ach, det kommer väl nån gång! Man kan väl inte haspla ur sig en sån historia så här utan vidare heller! Men först när jag gav mig iväg reste jag ner till »Götet» som ni vet. — Titta på den här raringen, du! Äkta gammal Napoleonkonjak, om du vet vad det är! Och här har du whisky. Jo i »Götet» träffa jag en gammal gubbe som var förbaskat nere. Spriten, begrips — och malaria och sånt! Han hade full dille och satt bara och yra om en väldig skatt som fanns nergrävd på en ö, och alla skratta åt stackarn, men en ann skratta inte, för man har lärt sig se vad folk går för! Och så tog ja'n med mig, och sa: »Hör nu gubbe lilla, här är en som tror på dig och vill att du ska klara skivan, ryck upp dig nu och kom med!» Jag klara'n i tre veckor, men det gick inte att få'n på benen, och när han var färdig att stryka med plocka han fram en karta och sa: »Gosse, du är den enda som varit hyggelig mot mig, därför ska du ta hand om skatten. Skarpt, då John låter höra en misstrogen grymting. Va'! Tror du't inte?

JOHN. Åh, du har ju stålarna!

FRANS. Precis du! Ja, och så strök gubben med! Men se'n börja det värsta, för att ge sig iväg ensam ner till Söderhavet, det var inte att tänka på. Till sist fick jag i alla fall tag i två killar som verkade pålitliga. Tage Boman, hette den ena, en lång trevlig djäkel. Den andra var Kalle Holmberg, men den du, det var en förrädare, det märkte jag så fort vi kommit iväg. *Avlässet skrålande sång »På halta Lottas krog» närmar sig.* Nej, hör på sjutton!

ELSA — *in från tamburen, hårt.* Ja, nu kommer buspacket! Skrålande som förr i tiden!

FRANS — *uppsluppet.* Slå upp dörrarna på vid gavel och ställ dig i parad, din ättiksblåsa! Nej, fram med glas i en väldig fart. Raska på!

FRU MELIN. Det finns i skänken där! I skänken!

FRANS — *slår hastigt upp ett par flaskor. Under tiden marscherar gästerna in, sjungande. Vartefter de komma in i rummet sluta de sjunga. De hälsa uppsluppet, med gester och utrop, och verka mycket ogenerade. Till slut lösgöres enskilda hälsningar ur sorlet; dessa besvarar Frans med ett »hej, hej» —.*

— *Regissören bör försöka få scenen så rörlig som möjligt, dels genom att låta några slå sig ner i en soffa i bakgrunden, och prata viskande — en man och en kvinna kunna omfamna varann lite skämtsamt — dels genom att några gå fram och hälsa på fru Melin etc.*

GRANNARNA. I. — Tjänare! Tjänare Frasse! — II. — Hej hej, gamle galosch! — III. — För tusan, att du lever ändå! Här är näven, gosse! — IV. — Men var har du varit, hör du? — *En ivrig kör av röster* —. Ja, var har du varit? Var i helsicke? Var har du —?

FRANS — *hyssjar förtvivalat.* Nej, håll käften på er, jag blir ju döv, döv! *De andra skratta, han fortsätter omedelbart.* Men tjänis på er förresten, tjänis varenda en! Och tack ska ni ha för att ni kom, det är så förbaskat trevligt att se er hela gänget igen — sen man flackat kring ute i världen bland främmande! Ja — ja hej då, nu ska vi ha oss en riktig renhårig sup! *En man med ett handklaver spelar*

till. Och klaveret tog du med Kalle Ballong, din gamla skojaré!

EN LITE BLYG RÖST — *visar upp en låda* —. Jag för min del tog bara med mig radion, jag — så vi skulle få lite gammal dansmusik —

EN ANNAN — *skrattande* —. Den där apparaten blir vi inte kvitt! Den har flyttat runt hela huset nu.

FRANS. Sätt opp 'en då, om det går! Sätt opp 'en bara! Och se här — ta för er nu, pojkar och flickor! Sånt här pimplar ni inte varje dag, ska jag säga er! Och här har du, stomman, skåla med mig! *Någon ropar »skål», andra instämna, men avbrytes. Under följande replig sätter två man upp radioapparaten.*

EN MYNDIG MAN. Nej, stopp era ouppfostrade banditer! Har ni inte mera folkvett än att ni ställer er och råsuper utan vidare? *Högtidligt, men lite travesterande.* Jag för min del ska först be att få hälsa våran kamrat Frasse Melin välkommen hem. Jag är — *harkling* — ju ingen fintalare precis, det ska gud veta, men jag vill i alla fall säga ett ord ur mitt hjärtas djup. Det är ingenting att sticka under stol med — rätt ska vara rätt — att ingen av oss som står här har gjort Frasse Melin rättvisa. För när han gav sig i väg för snart ett år sen då tänkte och sa vi nog lite till mans: adjö med den, nu sticker han i väg och lämnar sin gamla mor för alltid! *Svagt mummel.* Ja, det tänkte vi, fan i mig! Men nu ska jag åtminstone be om ursäkt för den saken! Sämre karl än att jag kan ta tillbaks är jag inte! Frasse Melin har visat sig som en karl hela dan, han! Och när han nu kommit tillbaka, som en rik man, påstås det — då skäms han inte för sina gamla vänner, nej då, det första han gör är att bjuda dem dela sin glädje! Med det visar han också att han är en mänska med hjärtat på rätta stället. Den som tänker som jag förenar sig med mig i ett fyrfaldigt leve för'en! Frasse Melin leve! Hurra *entusiastiskt hurrande omedelbart.* Och skål för'n! *Alla dricker, skålande.*

FRANS — *rörd och ivrig.* Din gamla hederliga prick! Tack ska du för snacket, det gjorde mig riktigt varm om

hjärtat! Du har förstätt mig gosse! *Lite mera bombastiskt.* Ja, det ska säga er alihop: jag vet nog att mer än en tänkt illa om'en när man stack i väg så där! Men det gör de'samma nu! Frasse Melin är inte den som går och bär på gammal smörja, inte — nej då, han har ett alldeles för vekt hjärta och vill bara var vän med alla — Äh, slå i för sjutton. Här håller man ju på och smälter! Slå i — slå i —! *Flera av de andra slå i glasen —.*

DEN BLYGA RÖSTEN. Hm! Om jag törs säga't så är radion färdig nu.

FRANS. Sätt igång då, så får vi en svängom! Skål på er! Skål igen allihop! *Skålandet som avbrytes av radion, som fås genom något instrument bakom kulisserna.*

RADIO. — — — och som sista nyhet meddelas att en av de djärva förövarna av den stora bankstölden i Göteborg har i eftermiddag blivit gripen i Malmö på väg till Köpenhamn —

FRANS — *ryter till, skrämmd, ilsken samtidigt.* Vad i alla glödgheta. Stäng av 'en! Stäng av 'en!

RADIO. Mannen, en trettioårig montör, nekar att ange medbrottslingarna, men polisen har gott hopp. *Någon knäpper av radion, tystnad som av skrämsel.*

FRANS — *lite nervös.* Asch, fan vad det lät obehagligt! Ni förstår — jag har ju varit borta så länge — ja, ja — Nej, sätt i gång med klaveret i stället, Kalle! Kör i väg! »Kväsarvalsen, säg känner du den —». *Handklaveret tar upp stycket, de övriga falla in, en efter en tills alla sjunga, samtidigt som de dansa.*

ELSA — *överröstar oljudet.* John. Högre. Jonne! Går mot köket; stannar i dörröppningen.

I samma ögonblick John kommit fram till Elsa är stycket slut. de dansande sjunka pustande ner på stolar och i soffan, torka svetten ur pannorna, och börja gruppvís samtala lågt med varann; någon slår upp i glasen och bjuder kring. Frans är i förgrunden till vänster, synes berätta med stora gester.

JOHN — *lite relligt.* Ja, vad vill du, Elsa. Drar sig efter henne —. Varför drar du dej undan?

ELSA. Därför att det är så avskyvärt alltsammans — och för att ingen ska höra mig! Åh, vilken svinaktighet det är på såna här fyllskivor, vilken förljugenhet, sentimentalitet, skrytsamhet! Man skryter till och med över sin försynthet! Tvi! Tvi!

JOHN. Åh, du tar då till, också —

ELSA — *med lugnare allvar*. Vad tror du egentligen om den här historien med Frasses pengar?

JOHN. Jag vet inte. Det låter underligt. Men det gör det samma! Han har i dem i alla fall!

ELSA. Och så tycker du att du kan resa din väg?

JOHN. Nu behöver vi ju inte bekymra oss för mamma! Och underligare saker än den har för resten hänt — annars — ja, annars vore livet inte värt att leva!

ELSA — *med bittert patos*. Dröm du, dröm som alla andra i vår ställning — dessa vansinniga drömmar om rikedom som plötsligt befriar från allt elände, all ofrihet! Men jag vet att tillvaron inte är nått romanrike! Och jag är rädd, John — jag är rädd!

JOHN. Rädd? För vad?

ELSA. Åh, jag vet inte! Det ligger i luften bara. Har du sett på mamma?

JOHN. Hon ser lycklig ut för en enda gångs skull!

ELSA. Lycklig! Hon ser ut för att vara i extas! Hon kan inte släppa Frasse med ögonen! Hon dyrkar honom! Och tänk nu om allt det här, tänk bara — Ja, herre gud, förstår du inte? Ingen människa av vår klass kommer hem med fickorna full av pengar — om han inte — om han inte —

JOHN. Om han inte — vad då? *Efter en sekunds paus.*
Men Elsa då, du lipar ju!

ELSA. Äsch, det är ingenting!

JOHN — *pojaktigt vekt*. Du kan aldrig vara glad Elsa, och jag vet nog varför; du gör dig så stora bekymmer för andra.

ELSA. Jag vet, jag vet — och jag är en idiotisk fjolla! Jag skulle göra som Frasse sa förr. »Spackla upp» mig i synen och skaffa mig en grabb, i stället för att oroa mig för

andra! *Temperamentsfullt.* Men så länge ni är så barnsliga hela högen — både du och Frasse och mamma och hela den sabla världen — så blir jag som jag är! Seså pallra dig i väg till gänget nu!

JOHN. Elsa. Syster —!

ELSA. Pallra dig i väg nu! Jag ska laga mat — om också världen ska gå under om en halvtimme! *Försvinner in i köket.*

JOHN — *fram till de andra.* Ja, hej då. *I samma sekund höjes Frans röst; han är i slutet av en berättelse, framförd med dramatisk rörelse.*

FRANS. Och då, förstår ni, när jag äntligen — efter ett halvt år i ödemarken och på haven, kom till civilisationen igen — då som först kändes det riktigt vad man gått igenom! Det var som en mardröm alltihop, förstår ni! Jag hade svultit och kämpat för livet, öga mot öga, mot banditer och vildar! Jag hade begravt den bästa kamrat som funnits och som själv räddat mitt liv! Och när jag stod där på kajen i »Sidni» i Australien, då tänkte jag på honom som låg i sin grav i öknén och — tro mig — jag grät, jag grät för första gången! *Kort paus — någon suckar.*

FRU LUNDBERG. Åh håja ja! Vad det ändå händer för underliga och undebara saker där ute i världen!

EN GRANNE — *melankoliskt.* Och här hemma går man och är bara fattig och trist!

EN ANNAN GRANNE. Ja, här hemma, ja! Här händer aldrig det minsta!

EN TREDJE GRANNE. Här blir man bara arbetslös — eller också full ibland!

EN FJÄRDE GRANNE. Men tänk ändå på änkan Holmén, i huset bredvid, som vann hundra tusen!

FLERA RÖSTER. Hon ja! — Den — Hon ja!

FRU LUNDBERG. Den — hon bjöd sannerligen inte på några fester!

FLERA RÖSTER. Hon såg inte ens åt en! Kan ni tänka er! hon vände sig bort. Och så fort hon försvann härifrån sen!

FRU MELIN. Men min Frans är inte sån han! Ser ni nu allihop hur rätt jag hade?

FRANS — *häftigt, skrytsamt.* Nej, det kan ni slå er i backen på, hela rykan. Frasse Melin är inte sån att han vänder ryggen åt gamla vänner bara för att han kommit upp i smöret! Renhårighet, förstår ni, renhårighet har alltid varit min lösen! Här — här finns det ett hjärta bakom rocken också — inte bara en späckad plånbok — och hör vad jag säger och lägg'et på minnet: är'e nån som behöver't nån gång så kom bara till mig, kom öppet och renhårigt och såg till. *En skarp ringning. Ropar omedelbart.* Hallå Elsa! Be dom stiga in — vad det än är för'ena! In med hela baket bara! Här finns det glädje så det räcker!

ELSA — *från köket ut i tamburen; drar sig förskräckt tillbaka; ger upp ett vilt skrik.* Nej, nej, nej!
Obs! Om regissören anser det möjligt att utföra — utan att trasa sönder replikföljden — så kan fru Melin i denna scen då och då viska Frans' namn, så att liksom beledsaga dialogen. Ett ögonblicks tystnad.

FRANS — *skrämd.* Vad — vad är det, Elsa.

Två polismän, civila, stiga in.

FÖRSTE POLISMANNEN. Vi söker Frans Melin!

ANDRE POLISMANNEN. Det är han där. Jag känner igen'en fast han snidsat upp sig sen sist. *Mummel med enstaka utrop; Frans ryggar bakåt.*

FLERA RÖSTER. Polisen! — Vad har polisen här att göra? — Herre gud!

FÖRSTE POLISMANNEN. Håll mun allihop! Tig! *med jovialisk ironi.* Jassåå, min gosse, det är du som är Frasse! Ja, det var inte trevligt för dig, inte!

FRANS — *försöker verka indignerad.* Vad vill ni här? Vad vill ni mig, ni?

FÖRSTE POLISMANNEN. Skaka hand, förstås! Ta på dig rocken och kom med.

FRANS — *allt skrämdare.* Jag nekar, nekar! Jag har inge ont gjort, jag svär att — —.

FÖRSTE POLISMANNEN — *nu barskt.* Svär inte! Dina kompisar är snodda och har erkänt! Och för resten skulle

du aldrig växlat den där hundringen i slakteriaffären här nere — nuffran är märkt, ser du.

ANDRE POLISMANNEN — *visar på flaskorna.* Titta här Ågren! Konjak från 81. Champis och förstaklass whisky! Jag vågar en månadslön på att grunkorna kommer från Djurgårdsvillan, där det var inbrott i natt.

FÖRSTE POLISMANNEN. Säkert är de det. Nå kommer du med nu, gosse? Inga krumbukter.

FRANS — *stretar emot.* Nej! Det — det är — är lögn alltihop! Lögn, lögn!. Ja är en hederlig mänska, jag.

FÖRSTE POLISMANNEN — *avbryter.* Seså, ta'n i hampan, Holm! Och se till att han inte slänger från sig nått!

ANDRE POLISMANNEN. Så ja, gosse — lugn nu bara — såå. *Hugger honom i kragen.*

FRU MELIN — *skriker gällt i förtvivlan.* Frans! Frans! Gå inte med! Åh, hör ni, hindra dem — hindra dem! Fra-a-a-a-ns! *Hon faller ihop, huvudet sjunker ner.*

EN GRANNE — *kvinnu med skräm d röst.* O herre gud! Hon har svimmat!

EN ANDRA GRANNE. Ja, jag går, jag! *Skyndar mot dörren.*

FLERA RÖSTER. Jag med! — Jag med! Vem i Her rans namn kunde tänka sig det här? *Tramp, mummel. Alla trampa ivrigt ut, under halvhögt prat.*

ELSA — *ropar vredgat.* Ja gå ni bara! Gå erat pack! Festen är ju slut! Det finns ingenting mer att hämta! *Rusar ut i köket.* John! Ta fram en handduk ur skänken!

JOHN — *i det kan lyder henne.* Men vatten då! Vatten!

ELSA — *kommer med vatten, baddar i det följande moderns tinningar.* Jag kommer me't! Är jag ett barn, jag! Slå upp ett glas av tjuvkonjaken också! Det kan behövas *Skiftar till vekhet.* Stackars, stackars gamla mamma! Så tog den drömmen slut! Den var kort den, kort som alla andra! *Med en snärt av ironi.* Eller vad säger du, John — om den underbara resan?

JOHN. Vad ska jag säga? Jag reser inte! Här sitter man ju i alla fall fast!

ELSA. Bättre det du att sitta fast i verkligheten än att sväva bland molnen! — Se, nu vaknar hon!

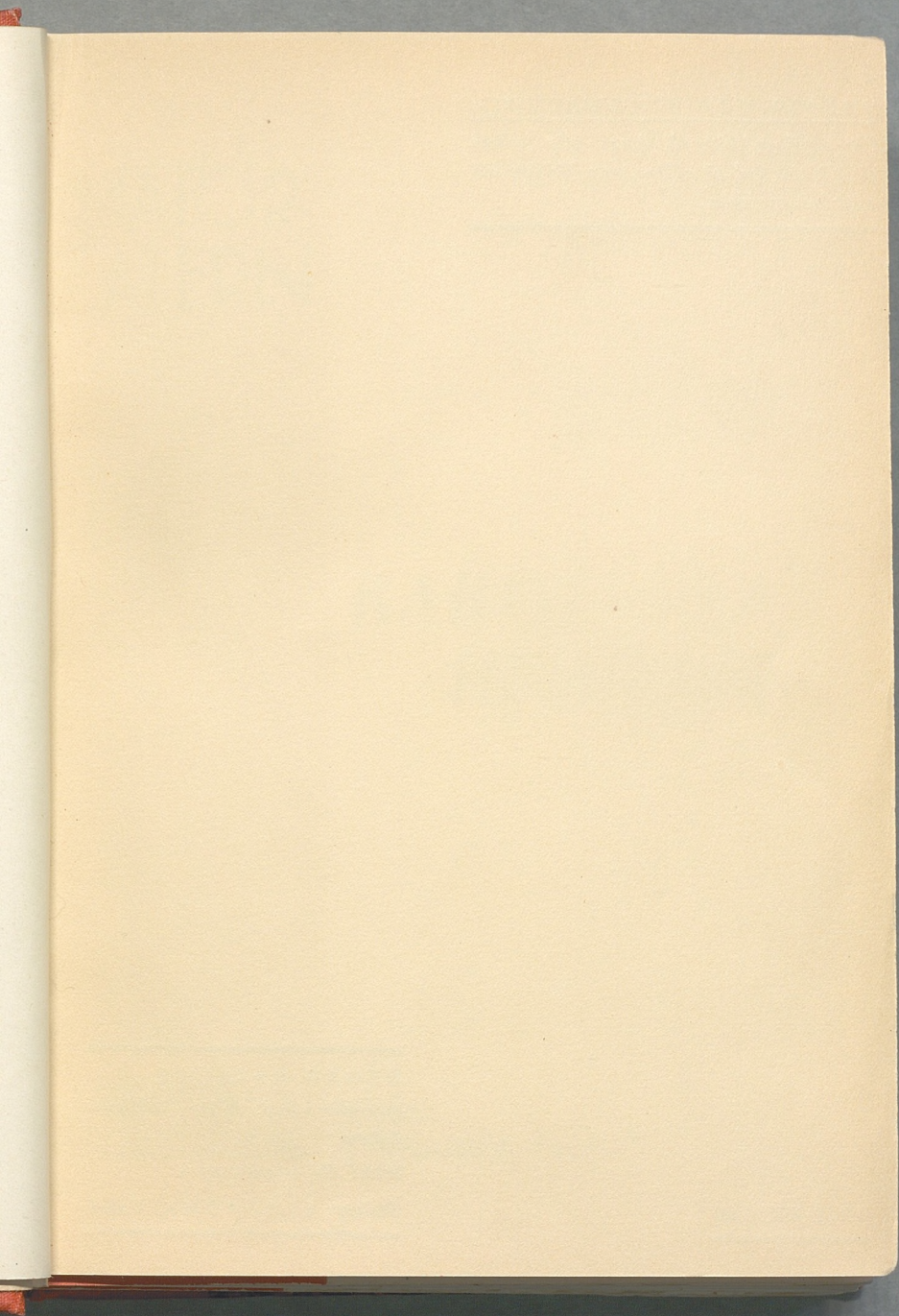
R I D Å .

JOHN. Vad ska jag säga? Jag reser inte! Här sitter man
ju i alla fall fast!

ELSA. Klara det då om vinn fast i verkligheten än att sväva
bland molnen! ... Se, nu vaknar hon!

R F D J.

VILLKOR FÖR UPPFÖRANDERÄTT:

För uppföranderätt till denna pjäs fordras särskilt tillstånd på villkor, som förlaget vid anfordran meddelar.

BEGÄR KATALOG

över våra pjäser. Nyheter utkomma årligen.

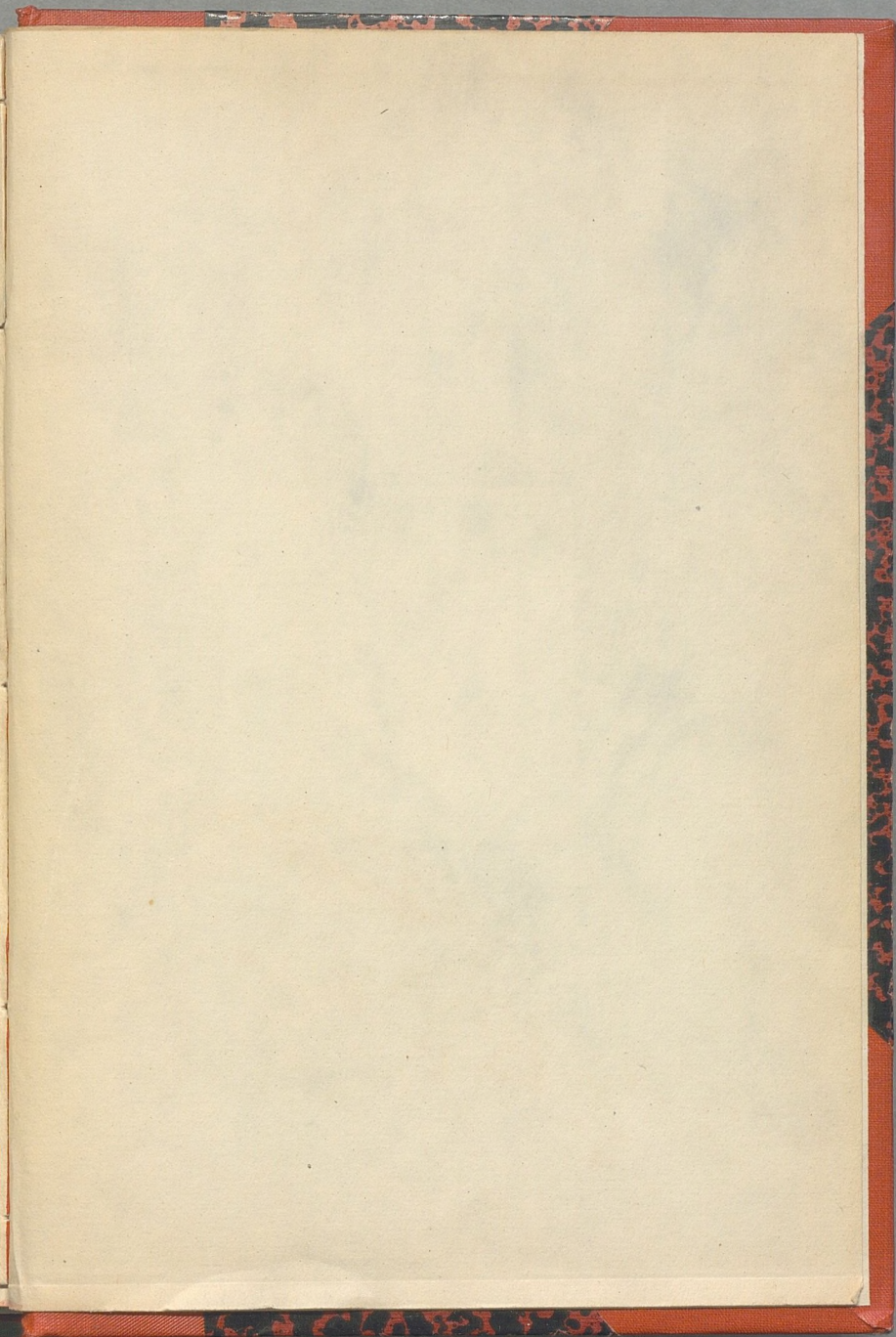
ALLT för amatörteatern.

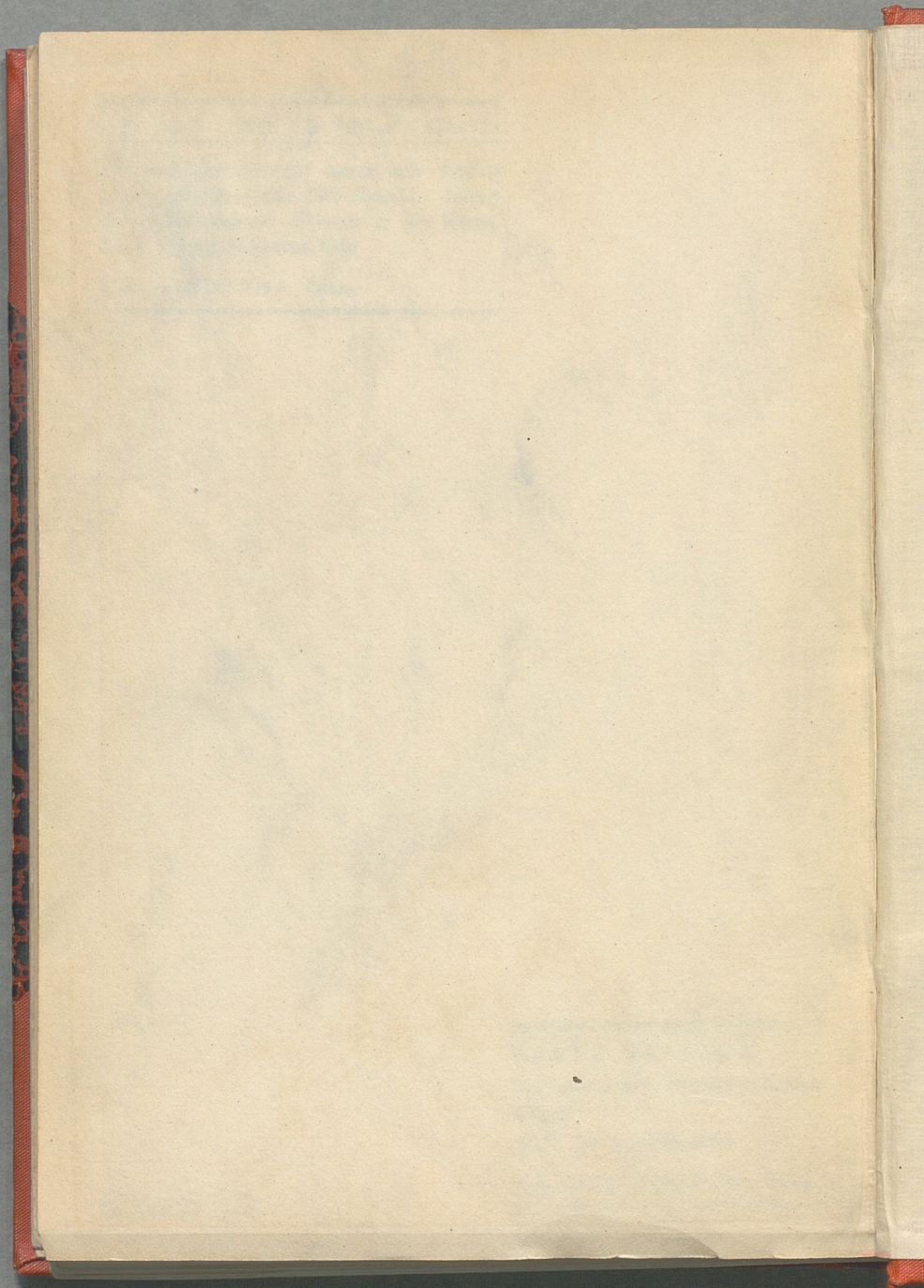
Förlag: LINDARNA, Falun.

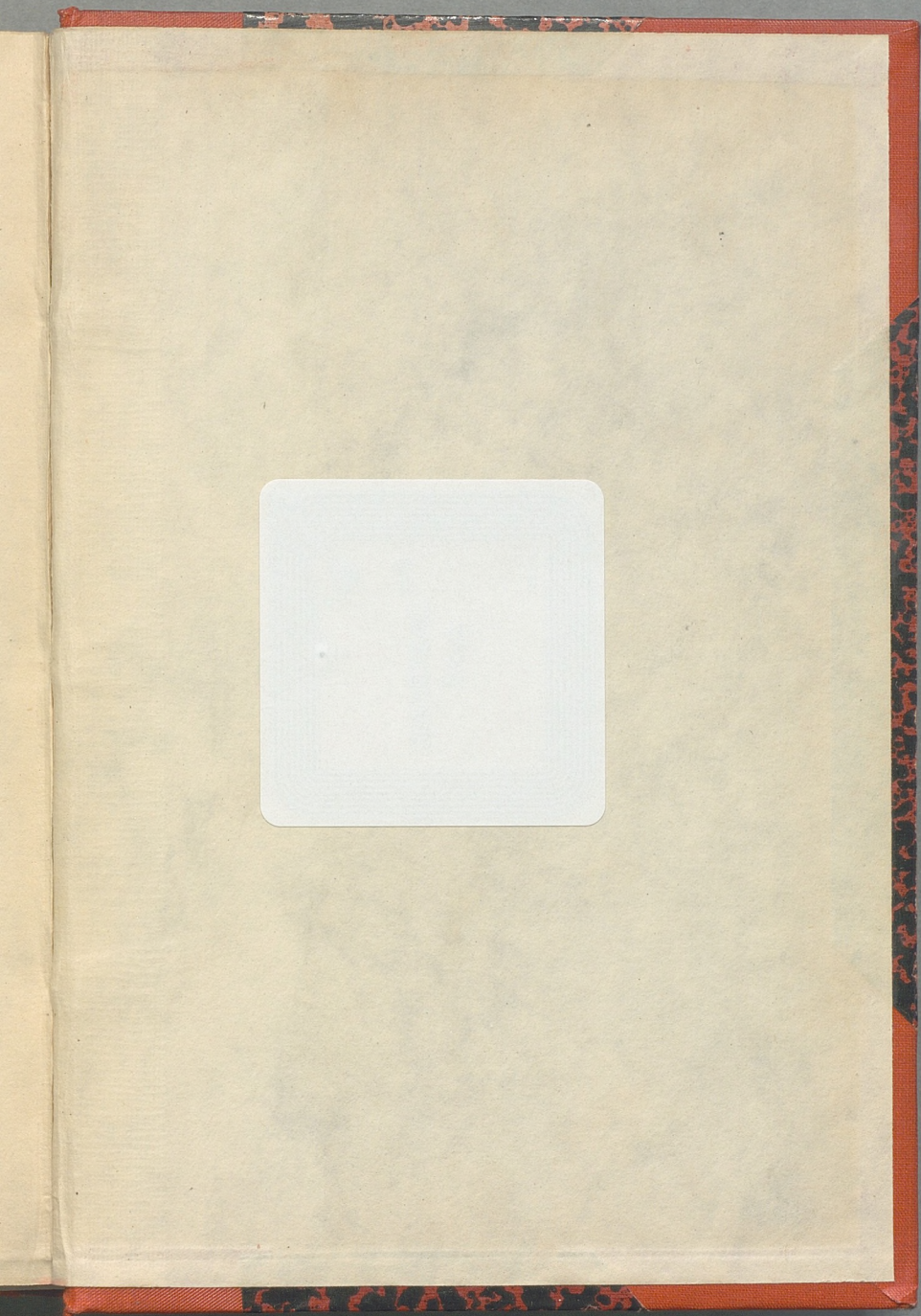

PRIS KR. 1:50

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 057 638

www.books2ebooks.eu